

Skåneforskning för hållbar utveckling

En gemensam forskningsstrategi för Skånes kommuner kan bidra till en hållbar utveckling av verksamheten, på kort och lång sikt, säger Åsa Ratcovich, kommundirektör i Svalöv.

– Vi i mindre kommuner är av nödvändighet generalister och välkomnar därför spets- och forskningskompetens.

Just nu pågår arbete inom Kommunförbundet Skåne för att skapa en sådan gemensam strategi.

Åsa Ratcovich urskiljer två önskvärda huvudperspektiv. Först ett medborgar- och trygghetsperspektiv:

– Kommunen har en viktig roll att stärka människor och verka för integration och demokrati. Det är ett spännande område där det behövs mer forskning. Vilka värderingar styr hur vi förhåller oss till våra gemensamma resurser? Kommun betyder ju gemenskap.

Åsa Ratcovich skulle vilja se forskning kring hur vi utvecklar det gemensamma.

– Forskare har en bild av omvärlden, med perspektiv från många håll och kan därför tillföra oss frågeställningar och goda exempel att arbeta med.

Det andra perspektivet handlar om de kommunala arbetsformerna. Hur påverkar globaliseringsprocessen, mångfalds- och kommunikationsutvecklingen det kommunala arbetet? Hur påverkas styrning och medarbetare när stora delar av den gemensamma välfärdsproduktionen utförs av andra aktörer?

Inom offentlig verksamhet har stor uppmärksamhet riktats mot näringslivets managementmetoder. Men ett intressant område för forskning vore, menar Åsa Ratcovich, hur de kommunala förvaltningarna genomför nämndernas politiska intentioner. En viktig fråga är hur den kommunala sektorns utveckling påverkas av att omvärlden ibland värderar en anställning i kommunal sektor mindre, än privat verksamhet.

– Forskning kan överbrygga kommungränser – i diskussioner och i forskningens praktik. Det vore spännande om vi i Skåne kunde diskutera mer om hur vi arbetar för att utveckla regionen ur ett medborgarperspektiv, i den globala situation vi lever i.

Forskning & Erfarenhet ges ut av

FoU Skåne, Box 53, 221 00 Lund

Ansvarig utgivare: Karen Lagercrantz,

Tel 046-719934, karen.lagercrantz@kfsk.se

Redaktör: Cristina Josefsson, Tel 08-981338

cristina@josefssonjournalist.se

Grafisk form: Lena Lindberg

”En omvälvande erfarenhet”

Så betecknar en deltagare den treåriga handledarutbildningen för undersköterskor, i samarbete mellan FoU Skåne och fem kommuner. En utvärdering visar att när projekttiden är slut leder de flesta deltagarna någon form av samtal i sina hemkommuner.

”Jag känner mig säker på att leda samtal”, säger en annan deltagare och får medhåll av en tredje som, efter handledarutbildningens tre steg och samtalsledning i kommunens erfarenhetscaféer, känner sig väl hemmastadd i handledarrollen.

73 deltagare har genomfört utbildningens Steg 2 till grupphandledare och 43 har deltagit i Steg 3 med ytterligare fördjupning. Helt klart har utbildningen tillfört deltagarna mycket och bidragit till ett ökat yrkesmässigt självförtroende. Chefer urskiljer att deltagarnas förmåga att se saker ur fler perspektiv, att lyssna och att reflektera, har ökat under utbildningstiden.

En viktig målsättning var att deltagarna skulle omsätta kunskaperna i praktiken, fungera som någon form av samtalsledare i sina arbetsgrupper. Tanken var också att handledarutbildningen skulle bidra till en bättre arbetsmiljö och karriärutveckling för de utbildade.

Under utbildningens gång har chefernas stöd visat sig vara avgörande för om deltagaren kom igång med samtal. En slutsats är att cheferna behöver knytas närmare utbildningen. Det är en förutsättning för att praktiska handledningsövningar i den egna arbetsgruppen kommer till stånd under utbildningstiden. Men för det krävs också tydliga krav från utbildningens sida.

Utbildningen har följts och deltagare, lärare och chefer har intervjuats kontinuerligt av Cristina Josefsson för en utvärdering som publiceras under våren. Den presenteras även vid ett seminarium den 13 mars.

Poesi som hjälpmedel

FoU Skåne och Kultur i vården vid Region Skåne erbjuder sjuksköterskor en annorlunda möjlighet att se på sorg och kris med hjälp av poesi.

– I mötet med döende fungerar inte ett professionellt, distanserat förhållningssätt. Som vårdpersonal måste man våga leva nära sitt existentiella rum, säger Margareta Rämgård, sjuksköterska och forskare i hälsogeografi, som tillsammans med Tuija Nieminen Kristoffersson, poet och lektor i socialt arbete, leder cirkeln.

Under fem eftermiddagar i vår kommer deltagarna från den kommunala och regionala sjukvården, att introduceras till poesin som hjälpmedel att möta sorg och död i sitt arbete. Syftet är att tillsammans i cirkeln finna uttrycks sätt som kan vara till hjälp i arbetet med svårt sjuka människor.

Större stadga

Socialstyrelsens långtidssatsning på äldreomsorgen fortsätter till 2010. Det betyder större stadga för FoU Skåne som delfinansieras genom satsningen.

Ett resultat är att FoU Skånes arbete kring närsjukvården kan fortsätta, liksom det pågående arbetet kring kommunsjuksköterskornas kompetens. I närsjukvården arbetar bland andra arbetsterapeuter, sjuksköterskor, sjukgymnaster och biståndshandläggare. En fråga är hur arbetsformer kan skapas över professionsgränserna.

En nyhet är att forskaren Margareta Rämgård kommer att arbeta gränsöverskridande mellan Malmö högskola och FoU Skåne, kring professionsforskning.

– Tanken är att knyta ihop CTA, Centrum för tillämpad arbetslivsforskning, professionsforskningen vid Malmö högskola och FoU Skåne i ett samarbete för befolkningens bästa, säger hon.

Sex och samlevnad

Inom äldreomsorgen är sex och samlevnad ett ämne omgärdat av tystnad, trots att det dyker upp dagligen i vardagsarbetet.

En dement vårdtagare kan helt glömt sin make eller maka och anser sig istället vara gift med en annan vårdtagare. Det kan handla om ett gift par där den ena inleder ett förhållande med en annan vårdtagare, eller om obefogad svartsjuka som ibland kan rikta sig mot personalen.

Behovet av att ventilerä ämnet är stort, det visar bland annat diskussioner under handledarutbildningen för undersköterskor och fokusgrupper inom FoU Skånes demensforskning. Därför inbjuder FoU Skåne undersköterskor till en kunskapsverkstad för att inventera olika former av sex- och samlevnadsproblematik som de ställs inför inom arbetet i äldreomsorgen.

Kunskapsverkstaden, som består av fyra träffar med start i slutet av februari, kommer till stora delar att bygga på deltagarnas egna upplevda situationer. Förutom kartläggning av olika situationer och fungerande förhållningssätt är också ett syfte att undersöka eventuellt behov av handledning och utbildning.

– Sex och samlevnad inom äldreomsorgen har många bottnar, och inte mycket finns skrivet. Efterfrågan på kunskap är stor, säger Margareta Rämgård, barnmorska och forskningsledare på FoU Skåne, som tillsammans med Bo Ene-roth, docent och sex- och samlevnadsforskare, leder kunskapsverkstaden.

Chefsnätverk utvecklar ledarskapet

Ett enormt bollplank. Så beskriver Ingela Ekelund, enhetschef i Landskrona, FoU Skånes nätverk för mellanchefer inom äldreomsorgen.

– Att träffa chefer utanför den egna kommunen, att diskutera ansvar och lösningar, tillför väldigt mycket. Vi kan använda varandra som bollplank och referens.

Men, berättar Ingela Ekelund, chef för korttidsenhet och palliativt team i Landskrona, det tar några terminer att lära känna deltagarna så att det känns naturligt att ringa för att diskutera frågor som uppstår i det vardagliga chefskapet. Efter fyra terminer använder hon verkligen gruppen som ett nätverk.

Några deltagare som har varit med sedan chefsnätverket startade i början på 2000-talet, utgör en stomme, andra passerar under kortare perioder. Annica Forsgren, verksamhetsledare på FoU Skåne, leder och lyssnar av deltagarnas behov.

– Förra året var omorganisation en viktig fråga för många deltagare. Då bjöd Annica en föreläsare för att ge oss ytterligare kött på benen.

Nätverksträffarna erbjuder ett tillfälle att stanna upp i vardagen och reflektera över det som hänt sedan sist. Ingela Ekelund uppskattar att träffas på en neutral plats, Regionhuset i Lund, där alla stänger av telefoner och är närvarande i nuet.

– Nätverket ger mig impulser utifrån, jag kan jämföra min verksamhet med andras och jag plockar intryck från olika håll. Det bidrar till mognad och trygghet i mitt ledarskap.

Om hon skulle önska något för nätverkets framtid vore det studiebesök på deltagarnas enheter, något som diskuterats. Att till exempel jämföra lösningar utifrån olika bemanningar vore intressant, tycker hon.

I vår möts chefsnätverket tre gånger och Ingela Ekelund planerar att vara på plats.

Workshop om arbetsvillkor inom hemsjukvård

Hur ska distriktsköterskor och sjuksköterskor arbeta i framtidens kommunala hemsjukvård? Räcker utbildningen? Vem tar ansvar för den ökade teknikanvändningen i hemsjukvården? Ska sjuksköterskorna ansvara för den samordnade vårdplaneringen?

FoU Skåne inbjuder sjuksköterskor och distriktsköterskor, socialchefer och vårdplanerare, politiker, fackliga organisationer och yrkesföreningar till att diskutera arbetsvillkoren i den kommunala hemsjukvården under en heldagsworkshop. Fem teman finns att välja mellan:

- Var möts utbildning och arbetsliv?
- Vad styr den samordnade vårdplaneringen – ekonomi eller vårdbehov?
- Från Ädel till hemsjukvård – vad väntar oss i framtiden?
- Vad betyder det ökade teknikanvändandet i hemsjukvården för distriktsköterskors och sjuksköterskors arbetsvillkor?
- Hemmet – det minsta sjukhuset?

Tid och plats: Åkersberg, Höör, 19 mars.

Tänk långsiktigt

FoU Skåne och Region Skåne bjuder in till en konferens för att inspirera till nytänkande när det gäller arbete med barn och ungdomar.

Vilka ekonomiska och mänskliga vinster är möjliga om stuprörstänkandet mellan olika instanser försvinner? Vad skulle kunna åstadkommas i ett gränsöverskridande samarbete mellan kommunala och med andra huvudmän, till exempel regionen? Kanske kan man till och med fördela medlen annorlunda än traditionellt. Vad betyder ledarskapet och styrningen? Detta kommer att utforskas vid en konferens den 17 september i Lund.

Ekonomerna Ingvar Nilsson, Ulrika Westrup och Jan E Nilsson medverkar, liksom Anna Marnell från Socialstyrelsen.

Konferensen vänder sig till politiker, kommun- och regionledningar, ekonomer och verksamhetsansvariga.

Nya rapporter

Att ha med en människa att göra – undersköterskans informella kompetens inom äldreomsorgen så lyder titeln på den första av Bo Eneroths två valideringsrapporter i samband med den treåriga handledarutbildningen av undersköterskor i FoU Skånes regi.

Som utgångspunkt för valideringen har Bo Eneroth använt situationer i det vardagliga arbetet, konkreta exempel, där undersköterskornas kompetens visar sig i praktiken.

I beskrivningen av dessa situationer fångas det svåra, alla de färdigheter som krävs av undersköterskan för att möta människan och utföra det som formellt kan framstå som tekniskt enkla handlingar, men som i verkligheten är något helt annat. Situationer som kräver tillgång till, och snabb omställningsförmåga mellan, olika delar av den egna personligheten.

Rapporten kommer att presenteras vid ett seminarium den 13 mars.

Ideella krafter inom den offentliga omsorgen i Skånes kommuner är en nytutkommen minirapport av Jan Fredriksson, som försöker sammanfatta diskussionerna i en FoU-cirkel våren 2008, ett samarbete mellan FoU Skåne och HSO Skåne.

Rapporten kan ses som ett bidrag till diskussionen om hur kommunerna kan utveckla brukarinflytandet och brukarmedverkan inom den kommunala vården och omsorgen i Skåne.

Rapporter beställs hos Maria Johansson, tfn 0435-719900, maria.johansson@kfsk.se